CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Юридичний факультет

Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету
____проф. Віталій ГОРДЄЄВ
«28» серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)
обов'язкова навчальна дисципліна

Освітня програма: «Міжнародне право»
Спеціальність: 293 Міжнародне право
Галузь знань: 29 Міжнародні відносини
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Юридичний факультет
Мова навчання: українська

Чернівці, 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Право Європейського Союзу (особлива частина)» складена відповідно до освітньої програми «Міжнародне право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право галузі знань 29 Міжнародні відносини.

Розробники:

Кучук Світлана Михайлівна, *професор, доктор юридичних наук, професор*
Іліка Марина Іванівна, *асистент, PhD, асистент*

Викладачі, що забезпечують читання даної дисципліни

Кучук Світлана Михайлівна, *професор, доктор юридичних наук, професор*
Іліка Марина Іванівна, *асистент, PhD, асистент*

Погоджено з гарантом
ОП Міжнародне право _____ **д.ю.н., проф. Світлана КУЧУК**

Затверджено на засіданні кафедри Міжнародного права та порівняльного правознавства
Протокол № 1 від «27» серпня 2026 року

В.о. завідувача кафедри
міжнародного права
та порівняльного правознавства _____ **д.ю.н., проф. Світлана КАРВАЦЬКА**

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії _____ **PhD, ас. Лаура БЗОВА**

Мета вивчення навчальної дисципліни «Право Європейського Союзу (особлива частина)» полягає в тому, щоб ознайомити студентів з особливостями правового регулювання внутрішньої та зовнішньої політики Європейського Союзу, системою компетенцій та повноважень інституцій ЄС, а також надати їм практичні вміння роботи з джерелами права Європейського Союзу, їх аналізу, систематизації та тлумачення, а саме: дати студентам знання та розуміння особливостей правової природи Європейського Союзу як наднаціонального інтеграційного утворення; змісту та особливостей реалізації виключної, спільної та інших видів компетенції ЄС; правових засад функціонування внутрішнього ринку Європейського Союзу; основних напрямів внутрішньої політики ЄС у сферах економічного, соціального, екологічного та іншого співробітництва; принципів і механізмів здійснення зовнішньої діяльності Європейського Союзу; особливостей Спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС; правових засад співробітництва Європейського Союзу з третіми державами та міжнародними організаціями. Прищепити студентам практичні навички щодо використання джерел права Європейського Союзу, правових позицій Суду Європейського Союзу та інших матеріалів у процесі аналізу правових ситуацій; застосування норм права ЄС для вирішення практичних завдань у сфері внутрішньої та зовнішньої політики Європейського Союзу; здійснення правового аналізу європейських інтеграційних процесів та визначення їх значення для України.

Пререквізити. Навчальна дисципліна «Право Європейського Союзу (особлива частина)» взаємопов'язана з навчальними дисциплінами: «Теорія права», «Історія міжнародного права», «Міжнародне публічне право», «Основи права ЄС», «Право Європейського Союзу (загальна частина)».

Після вивчення навчальної дисципліни здобувач володітиме наступними компетентностями що закріплені в Освітній програмі «Міжнародне право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право:

Загальні компетентності
ЗК 2. Здатність виявляти актуальні проблеми.
ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 8. Здатність до критичного аналізу та оцінки сучасних досягнень у сфері права.
ЗК 9. Здатність до генерування нових ідей при вирішенні практичних завдань

Фахові компетентності
ФК 9. Знання і розуміння європейського права і права Європейського Союзу.
ФК 13. Здатність застосовувати юридичну аргументацію.

Програмні результати навчання
ПРН 9. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності й змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей національного права;

міжнародного публічного і міжнародного приватного права; європейського права і права Європейського Союзу.
ПРН 17. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	4	7	4.0	120	30	45	-	-	45	-	екзамен
Заочна	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	екзамен

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин										
	денна форма					заочна форма					
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		л	пр	інд	с.р.		л	пр	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Європейський Союз: політика Союзу та внутрішня діяльність											
Тема 1. Загальні положення про політики ЄС	10	2	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Правове регулювання Внутрішнього ринку ЄС	10	2	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Митне та податкове право ЄС	11	3	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Право конкуренції ЄС	8	2	3	-	3	-	-	-	-	-	-

Тема 5. Аграрна політика ЄС	8	2	3	-	3	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Економічна та монетарна політика ЄС	11	3	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Транспортна політика ЄС	10	2	4	-	4	-	-	-	-	-	-
РАЗОМ	**68**	**16**	**26**	-	**26**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 Безпека та зовнішні зносини											
Тема 8. Простір свободи, безпеки та правосуддя	11	3	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 9. Шенгенське право і шенгенська віза	11	3	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема10. Поліцейське та кримінальне право ЄС	11	3	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 11. Зовнішня політика союзу: загальні положення	11	3	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 12. Міжнародні угоди ЄС та відносини з міжнародними організаціями	8	2	3	-	3	-	-	-	-	-	-
РАЗОМ	**52**	**14**	**19**	-	**19**	-	-	-	-	-	-
УСЬОГО	**120**	**30**	**45**	-	**45**	-	-	-	-	-	-

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	**Тема 1.** Загальні положення про політики ЄС 1. Повноваження ЄС: загальні положення та класифікація 2. Виключні повноваження ЄС 3. Спільна компетенція ЄС 4. Координаційна компетенція ЄС 5. Допоміжна компетенція ЄС
2	**Тема 2.** Правове регулювання Внутрішнього ринку ЄС

	1. Основи правового регулювання Внутрішнього ринку ЄС 2. Вільний рух товарів 3. Свобода пересування осіб 4. Свобода надання послуг 5. Вільний рух капіталів та платежів
3	**Тема 3.** Митне та податкове право ЄС 1. Поняття та джерела митного права Європейського Союзу 2. Поняття митного союзу ЄС. Митна територія ЄС 3. Митний тариф ЄС 4. Митні процедури ЄС 5. Поняття податкового права та податкової політики ЄС 6. Джерела податкового права ЄС 7. Основні види податків ЄС
4	**Тема 4.** Право конкуренції ЄС 1. Правові основи антимонопольної політики Європейського Союзу 2. Правове регулювання угод між суб'єктами підприємницької діяльності 3. Заборона монополістичної діяльності підприємств 4. Контроль за концентрацією підприємств 5. Правила конкуренції застосовні до держав
5	**Тема 5.** Аграрна політика ЄС 1. Формування спільної аграрної політики ЄС 2. Загальна характеристика аграрного права ЄС 3. Поняття «сільськогосподарська продукція» і «сільськогосподарський товаровиробник» у праві ЄС 4. Правові інструменти спільної аграрної політики 5. Правове регулювання експорту та імпорту сільськогосподарської продукції
6	**Тема 6.** Економічна та монетарна політика ЄС 1. Історія створення Економічного та валютного союзу 2. Правові основи функціонування ЕВС 3. Спільна валютна політика
7	**Тема 7.** Транспортна політика ЄС 1. Правові основи транспортної політики ЄС 2. Правове регулювання залізничного транспорту 3. Правове регулювання автомобільного транспорту 4. Правове регулювання морського транспорту 5. Правове регулювання внутрішнього водного транспорту 6. Правове регулювання повітряного транспорту 7. Правове регулювання змішаного перевезення
8	**Тема 8.** Простір свободи, безпеки та правосуддя 1. Становлення та поняття простору свободи, безпеки та юстиції в рамках Європейського союзу 2. Правове регулювання простору свободи Європейського союзу 3. Правові засади простору безпеки Європейського союзу 4. Заснування та розвиток простору юстиції в рамках Європейського союзу 5. Міжнародно-правові основи зовнішнього виміру простору свободи, безпеки та юстиції
9	**Тема 9.** Шенгенське право і шенгенська віза 1. Політика Європейського союзу стосовно прикордонного контролю, надання притулку та імміграції 2. Поняття Шенгенського acquis Європейського союзу 3. Візова політика Європейського союзу

10	**Тема10.** Поліцейське та кримінальне право ЄС 1. Виникнення та розвиток поліцейської системи та поліцейського права в країнах ЄС 2. Поліцейське право як галузь права ЄС 3. Джерела та зміст поліцейського права ЄС 4. Організація поліційної співпраці 5. Загальні положення кримінального права ЄС 6. Політика ЄС щодо окремих видів злочинів 7. Співробітництво у кримінальних справах 8. Судове співробітництво у кримінальних справах 9. Взаємна правова допомога 10. Еволюція екстрадиції в ЄС та європейський ордер на арешт
11	**Тема 11.** Зовнішня політика союзу: загальні положення 1. Спільна торгівельна політика ЄС 2. Співробітництво з третіми країнами 3. Гуманітарна допомога ЄС 4. Обмежувальні заходи у зовнішніх відносинах ЄС
12	**Тема 12.** Міжнародні угоди ЄС та відносини з міжнародними організаціями 1. Поняття, види та правові засади міжнародних угод Європейського Союзу. 2. Порядок укладення, виконання та правові наслідки міжнародних угод ЄС. 3. Основні напрями міжнародної договірної діяльності Європейського Союзу у відносинах із третіми державами. 4. Правові засади та форми співробітництва Європейського Союзу з міжнародними організаціями. 5. Відносини ЄС з ООН, Радою Європи, Світовою організацією торгівлі та НАТО.

Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	Тема 1. Політика ЄС: розподіл та компетенції 1. Категорії та сфери повноважень ЄС 2. Виключні повноваження ЄС 3. Спільні повноваження ЄС Координаційні повноваження ЄС
2	Тема 2. Право внутрішнього ринку ЄС 1. Спільна торгівельна політика та торгівельне право ЄС 2. Принцип вільного руху товарів в праві ЄС 3. Вільне пересування осіб у ЄС 4. Свобода надання та отримання послуг в рамках спільного ринку ЄС 5. Свобода руху капіталів та платежів в рамках спільного ринку ЄС
3	Тема 3. Правові основи митної політики в ЄС 1. Поняття та генезис митного права Європейського Союзу 2. Джерела митного права Європейського Союзу 3. Митний союз 4. Митна територія 5. Основні принципи тарифного та нетарифного регулювання 6. Єдиний митний тариф

	7. Визначення країни походження товарів 8. Визначення митної вартості 9. Митні процедури 10. Співробітництво між митними адміністраціями держав-членів
4	Тема 4. Податкове право ЄС 1. Правове регулювання податкової політики Європейського Союзу 2. Джерела податкового права Європейського Союзу 3. Основні види податків Європейського Союзу • Мито • Сільськогосподарські податки • Податок на додану вартість • Акцизний збір • Оподаткування транспорту • Інші податки в ЄС 4. Уникнення подвійного оподаткування 5. Співвідношення наднаціонального та національного рівнів у податковому праві Європейського Союзу
5	Тема 5. Право конкуренції ЄС 1. Поняття та правові основи антимонопольної політики та права конкуренції ЄС 2. Правове регулювання конкуренції суб'єктів господарювання ЄС 3. Правила конкуренції застосовні до держав-членів ЄС 4. Режими антиконкурентних угод між суб'єктами підприємницької діяльності у праві ЄС 5. Правове регулювання картельної практики в ЄС 6. Правове регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, що посідають домінуюче становище на внутрішньому ринку ЄС Правове регулювання концентрації суб'єктів підприємницької діяльності на внутрішньому ринку ЄС Міжнародно-правова співпраця України з ЄС у сфері регулювання відносин конкуренції
6	Тема 6. Аграрна політика й аграрне право ЄС 1. Формування спільної аграрної політики ЄС 2. Загальна характеристика аграрного права ЄС 3. Поняття «сільськогосподарська продукція» і «сільськогосподарський товаровиробник» у праві ЄС 4. Правові інструменти спільної аграрної політики 5. Правове регулювання експорту та імпорту сільськогосподарської продукції Екологічні повноваження ЄС
7	Тема 7. Економічна і монетарна політика ЄС 1. Економічна політика ЄС 2. Монетарна політика ЄС Правове регулювання єврозони
8	Тема 8. Правові основи транспортної політики і транспортне законодавство ЄС 1.Правові основи транспортної політики ЄС 2. Правове регулювання залізничного транспорту в ЄС

	3. Правове регулювання автомобільного транспорту в ЄС 4. Правове регулювання морського транспорту в ЄС 5. Правове регулювання внутрішнього водного транспорту в ЄС 6. Правове регулювання повітряного транспорту в ЄС 7. Правове регулювання змішаних перевезень в ЄС
9	Тема 9. Простір свободи, безпеки та правосуддя 1. Становлення та поняття простору свободи, безпеки та юстиції в рамках Європейського союзу 2. Правове регулювання простору свободи Європейського союзу 3. Правові засади простору безпеки Європейського союзу 4. Заснування та розвиток простору юстиції в рамках Європейського союзу 5. Міжнародно-правові основи зовнішнього виміру простору свободи, безпеки та юстиції
10	Тема 10. Правові засади функціонування Шенгенського простору 1. Політика Європейського союзу стосовно транскордонного співробітництва держав-членів 2. Шенгенського acquis Європейського союзу і транскордонне співробітництво держав-членів ЄС 3. Спільна візова політика Європейського союзу в межах Шенгенського простору 4. Співробітництво держав Шенгенського простору у сфері спільної імміграційної політики 5. Співробітництво судових і правоохоронних органів держав Шенгенського простору 6. Співробітництво України та держав Шенгенського простору
11	Тема 11. Поліцейське право Європейського Союзу 1. Виникнення та розвиток поліцейської системи та поліцейського права в країнах ЄС 2. Поліцейське право як галузь права ЄС 3. Джерела та зміст поліцейського права ЄС 4. Організація поліційної співпраці
12	Тема 12. Кримінальне право ЄС 1. Загальні положення кримінального права ЄС 2. Політика ЄС щодо окремих видів злочинів 3. Співробітництво у кримінальних справах 4. Судове співробітництво у кримінальних справах 5. Взаємна правова допомога 6. Еволюція екстрадиції в ЄС та європейський ордер на арешт
13	Тема 13. Зовнішня політика ЄС 1. Загальні положення зовнішньої політики ЄС 2. Спільна торгівельна політика 3. Асоціювання заморських країн та територій 4. Міжнародні угоди ЄС 5. Відносини ЄС із міжнародними організаціями

Завдання для самостійної роботи студентів

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом і виконується в позааудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні навчитися самостійно мислити, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опановувати практичні навички прийняття правових рішень. Відповіді на питання повинні бути законспектовані, їхнє викладення має бути стислим і чітким, обов'язковими є посилання на використані джерела. Форма контролю самостійної роботи – перевірка конспекту або обговорення на семінарському занятті. Питання, відведені для самостійної роботи, виносяться на поточний, модульний і підсумковий семестровий контроль.

З метою самостійного визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу студентам пропонуються питання для самоконтролю набутих знань.

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год.дфн.	К-сть год.зфн
1	Тема: Правове регулювання Спільного ринку ЄС	Охарактеризуйте: • Історію становлення Спільного ринку ЄС. • Свободу вільного пересування громадян ЄС. • Свободу вільного пересування іноземців в ЄС.	4	-
2	Тема: Правове регулювання бюджету ЄС	Проаналізуйте: • Стадії бюджетного процесу в ЄС. • Виконання бюджету ЄС. • Бюджетна дисципліна в ЄС. • Бюджетний контроль, захист фінансових інтересів ЄС • Основні напрями реформи бюджету ЄС.	3	-
3	Тема: Податкове право ЄС	Дослідіть: • Правове регулювання ПДВ в ЄС. • Непрямі податки в ЄС. • Прямі податки в ЄС.	3	-
4	Тема: Митне право ЄС	Охарактеризуйте: • Митна територія ЄС. • Митний кодекс ЄС. • Єдиний митний тариф в ЄС.	3	-
5	Тема: Право конкуренції ЄС.	Проаналізуйте: • Типи доктринальних підходів до визначення правової природи юридичної конструкції у фінансовому праві. • Особливості типової юридичної конструкції у фінансову праві. • Основні елементи типової	3	-

		юридичної конструкції у фінансовому праві.		
6	Тема: Правові основи транспортної політики і транспортне законодавство ЄС	Дослідіть: • Поняття „транспорт”. • Транспортні послуги. • Автомобільний транспорт. • Система ліцензування транспортних послуг.	3	-
7	Тема: Правове регулювання праці і соціальної сфери в ЄС.	Охарактеризуйте: • Правове регулювання соціальної політики в ЄС • Правову регламентація охорони праці в законодавстві ЄС • Правове регулювання трудових відносин на підприємствах в ЄС • Принцип рівності чоловіків і жінок у професійному житті в законодавстві ЄС • Компетенцію ЄС у сфері освіти • Гарантії прав працівників-мігрантів та їхніх дітей у сфері освіти	3	-
8	Тема: Інтелектуальна власність і захист авторських прав в ЄС	Проаналізуйте: • Гармонізація та уніфікація правового регулювання промислової власності в Європейському Союзі • Правове регулювання охорони товарних знаків в ЄС • Авторське право Європейського Союзу • Принципи правового регулювання електронної торгівлі в Європейському Союзі	3	-
9	Тема: Аграрна політика та аграрне право ЄС	Дослідіть: • Французький план Шарпент’є про спільну аграрну політики ЄС • «Зелені гроші» і система компенсацій фермерам • Форми організації спільної аграрної політики ЄС • Мета спільної аграрної політики ЄС	3	-
10	Тема: Правова охорона навколишнього середовища в ЄС	Охарактеризуйте: • Роль Європейського Суду в розгляді справ про екологічні правопорушення . • Положення про компетенцію у сфері навколишнього середовища.	3	-

		• Моніторинг за станом навколишнього середовища. • Основні інструменти і механізми ЄС у сфері охорони навколишнього середовища.		
11	Тема: Шенгенське право і шенгенська віза	Проаналізуйте: • Поняття і джерела шенгенського права • Об'єкти регулювання шенгенського права • Шенгенська віза	3	-
12	Тема: Простір свободи, безпеки та правосуддя	Дослідіть: • Екологічні злочини. • Організована злочинність. • Захист прав потерпілих від злочинів. • Інформаційна взаємодія у правоохоронній сфері. • Видача осіб, які скоїли злочин.	4	-
13	Тема: Міжнародне приватне право та міжнародний цивільний процес в ЄС	Охарактеризуйте: • Співробітництво судових органів по цивільних справах в рамках ЄС • Регламент ЄС про право, застосовне до позадоговірних зобов'язань • Регламент Ради ЄС 2000 року про міжнародну підсудність	4	-
14	Тема: Правове забезпечення інтеграції України до ЄС	Проаналізуйте: • Багатосторонні ініціативи європейської політики сусідства та «східного партнерства» • Угода про асоціацію України з ЄС	3	-
	Разом		45	-

Критерії до самостійної роботи студента

Самостійна робота оцінюється за результатами перевірки письмових матеріалів та загального тесту з питань, винесених на самостійне опрацювання: повне, структуроване, аргументоване виконання всіх завдань з використанням обов'язкової і додаткової літератури, правильними посиланнями і логічними висновками оцінюється максимально (6 балів); достатньо повне розкриття основних питань з незначними неточностями — 5 балів; загалом правильне, але поверхневе викладення без глибокого аналізу — 4 бали; фрагментарне і недостатньо аргументоване виконання — 3 бали; часткове, формальне опрацювання з суттєвими помилками — 2 бали; відсутність роботи, плагіат або повна невідповідність завданню — 0 балів.

Методи навчання

Викладання засноване на тісній взаємодії між викладачем та здобувачем із використанням інтерактивних методів з тим, щоб допомогти студентам розвивати аналітичні навички, здатність до логічно-обґрунтованої аргументації та розуміння міжнародно-правових аспектів з позицій доктрини та принципу верховенства права. Під час лекційних занять, в основному, використовуються пояснювально-ілюстративний, пізнавально-пошуковий та інтерактивний методи навчання і викладання: пояснення нового матеріалу, що має проблемний характер, у формі повідомлень, дискусій, консультацій, розв'язання ситуативних завдань, із застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій; організація лекції у формі, коли студенти можуть аргументовано висловлювати свої погляди та аналізувати позиції різних країн, демонстрація презентацій, інтерактивних платформ, віртуальних екскурсій до європейських інституцій тощо з тематики лекційного заняття.

Поєднання компетентнісного та інтерактивного підходів становить основу організації та проведення практичних занять з дисципліни. Використовується індивідуальна або групова робота, що передбачає колоквіуми, дебати, розв'язання реальних кейсів, завдань, які вимагають збору, систематизації та аналізу інформації з національних і міжнародних джерел, її міжнародно-правової оцінки. Окрім цього, застосовується метод використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема демонстрація презентацій, доповідей, рефератів, есе, колективна робота з нормативною базою.

Система контролю та оцінювання

Методи контролю

Поточний контроль здійснюється на практичних заняттях шляхом усного та письмового опитування, бліц-опитування, перевірки конспектів самостійної роботи, виконання тестових завдань (у тому числі загальних тестів з питань, винесених на самостійне опрацювання), розв'язання кейсів, підготовки есе, рефератів, глосаріїв, схем і презентацій. Оцінювання проводиться за чіткими критеріями з урахуванням повноти, аргументованості, самостійності та правильності посилань на джерела.

Підсумковий контроль проводиться у формі усного екзамену, який включає теоретичні питання та практичні завдання. Результати поточного контролю (максимум 50 балів) та екзамену (максимум 50 балів) сумуються і переводяться у національну шкалу та шкалу ЄКТС відповідно до затвердженої системи оцінювання.

Форми проведення занять: лекції, практичні заняття. Організація роботи слухачів передбачає понятєво-категоріальний масив з кожної теми, контрольні питання та самостійні завдання, роботу з науковою літературою, а також розв'язання проблемних ситуацій та дослідно-творчих завдань.

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- тестування за принципами ЗНО на основі комп'ютерних технологій(стандартизовані тести);
- контрольні роботи;

- реферати;
- есе;
- дайджести;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль: здійснюється на заняттях шляхом індивідуального та фронтального усного опитування, бліц-опитування; письмових самостійних робіт (есе, рефератів, написання тематичних глосаріїв тощо); ведення термінологічного словника; виконання практичних (індивідуальних та групових) завдань; підготовки та захисту відповідних схем, таблиць, діаграм, графіків; розв'язання кейсів з практичних завдань та задач-казусів; аналізу та обґрунтування (чи заперечення) судових рішень; взаємоконтролю магістрів у парах та малих групах; самоконтролю тощо.

Форма підсумкового контролю: комплексний іспит.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання індивідуальних завдань.

Усний виступ та виконання письмового завдання, під час практичного заняття, тестування з теми практичного заняття	**Критерії оцінювання**
6 балів	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
5 балів	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.

4 бали	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
3 бали	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
2 бал	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0 балів	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Доповнення виступу:

2 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власніаргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнюєзміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

2 бали отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагаютьдодаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Експрес-контроль:

2 бали нараховуються студентам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом,орієнтуються в темі та аргументовано висловлюють свої думки.

1 бал отримують студенти, які частково володіють матеріалом та можуть окреслитилише деякі проблеми теми.

Ведення опорного конспекту лекції:

Опорний конспект лекції (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому стисло і системно викладено основний теоретичний матеріал у формі основних

понять і положень, що структурно й логічно пов’язані між собою. Дані поняття та положення є лишеопорними сигналами, вони вимагають пояснень і визначень, що мають записати студенти під час лекції. Його ведення сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв’язки між різними поняттями, положеннями,концепціями, проблемами, теоріями тощо.

Кожен студент повинен мати ОКЛ на лекціях і вести в ньому записи власноруч. Підчас аудиторної роботи з ОКЛ студенти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі. Під час самостійної роботи рекомендується доповнити записи лекції та завершити виконання завдань, що були зазначені в Робочій програмі навчальної дисципліни.

2 бали нараховуються студентам, які в повному обсязі самостійно і творчо опрацювали всі питання лекції і вільно володіють її змістом.

1 бал нараховується студентам, які опрацювали лише окремі питання лекції і не достатньо вільно володіють її змістом.

Підготовка творчих завдань(есе, дайджест):

Есе – це самостійна творча робота, де у вільній формі висловлюються особисті думки на тему, передбачену Робочою програмою навчальної дисципліни. Головна мета есе - це самостійне розкриття студентом на підставі опрацьованого матеріалу теми, проблеми,питання.

Дайджест – це добір уривків з різних джерел на певну тематику. У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкритирізні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки.

2 бали отримують студенти, які можуть виокремити з різних джерел основні положення, структурно об’єднати їх, коротко проаналізувати кожне з них та зробити ґрунтовні узагальнюючі висновки.

1 бал отримують студенти, які в цілому правильно виокремили основні положеннякожного з джерел, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків.

Ведення конспекту першоджерел:

2 бали отримують студенти, які опрацювали всю необхідну обов’язкову літературу,засвоїли її основні теоретичні положення, вміють їх пояснити і розтлумачити.

1 бал отримують студенти, котрі опрацювали не всю необхідну літературу, не завжди розуміють її вихідні теоретичні положення, поверхово їх пояснюють.

Критерії підсумкового контролю

Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі екзамену. На підсумковий семестровий контроль виносяться питання, задачі,

ситуаційні завдання тощо, що передбачають перевірку розуміння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних компетентностей після опанування курсу. Підсумковий семестровий контроль оцінюється від 0 до 100 балів і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС:

– здобувачам вищої освіти, які повністю оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, можуть дати відповіді на всі питання курсу, опанували рекомендовану літературу, виставляють оцінку **A**. При цьому оцінку – 100 балів (за шкалоюЧНУ ім. Ю.Федьковича), як виняток, можуть отримати тільки здобувачі вищої освіти, які, крім відмінних знань за програмою дисципліни, виявили активність в науково-дослідній роботі за тематикою курсу, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях тощо;

– здобувачам вищої освіти, які оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, проте у відповідях допустили незначні неточності, ставлять оцінку **B**;

– здобувачам вищої освіти, які в основному оволоділи програмою навчальної дисципліни на продуктивному рівні, проте у відповідях допускають несуттєві помилки, ставлять оцінку **C**;

– здобувачам вищої освіти, які показали задовільні результати оволодіння Робочоюпрограмою навчальної дисципліни на репродуктивному рівні й при відповідях допускаютьпомилки, ставлять оцінку **D**;

– здобувачам вищої освіти, які виявили мінімально достатній рівень знань з дисципліни, необхідний для продовження навчання, вивчили основні терміни курсу та орієнтуються в матеріалі базового підручника, ставлять оцінку **E**.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами вивчення дисципліни отримали незадовільні оцінки **FX** або **F**, повинні додатково виконати індивідуальні завдання для підвищення рівня своїх знань і при оцінці FX повторно перескласти підсумковий контроль,а при оцінці F пройти повторний курс вивчення дисципліни зі складанням підсумкового контролю.

Підсумкова оцінка, як показник результатів вивчення навчальної дисципліни, складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – **50 балів** та підсумкового модуль – контролю (екзамен) – **50 балів,** за **100-бальною університетською шкалою.**

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (*аудиторна та самостійна робота*)																	Кількість балів (екзаменаційна робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2									50	100
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7		Т8	Т9	Т10	Т 11	Т 12	Т 13					
2	4	4	3	2	2	4		5	5	5	5	5	4					

Т1, Т2 ... Т13 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю

1. Категорії та сфери повноважень ЄС
2. Виключні повноваження ЄС
3. Спільні повноваження ЄС
4. Координаційні повноваження ЄС
5. Спільна торгівельна політика та торгівельне право ЄС
6. Принцип вільного руху товарів в праві ЄС
7. Вільне пересування осіб у ЄС
8. Свобода надання та отримання послуг в рамках спільного ринку ЄС
9. Свобода руху капіталів та платежів в рамках спільного ринку ЄС
10. Поняття та генезис митного права Європейського Союзу
11. Джерела митного права Європейського Союзу
12. Митний союз в ЄС
13. Митна територія ЄС
14. Основні принципи тарифного та нетарифного регулювання в ЄС
15. Єдиний митний тариф ЄС
16. Визначення країни походження товарів в митному праві ЄС
17. Визначення митної вартості в митному праві ЄС
18. Митні процедури в праві ЄС
19. Співробітництво між митними адміністраціями держав-членів ЄС
20. Правове регулювання податкової політики Європейського Союзу
21. Джерела податкового права Європейського Союзу
22. Основні види податків Європейського Союзу

23. Мито у податковій політиці Європейського Союзу
24. Сільськогосподарські податки у податковій політиці Європейського Союзу
25. Податок на додану вартість у податковій політиці Європейського Союзу
26. Акцизний збір у податковій політиці Європейського Союзу
27. Оподаткування транспорту у податковій політиці Європейського Союзу
28. Екологічний податок в ЄС у податковій політиці Європейського Союзу
29. Уникнення подвійного оподаткування у податковій політиці Європейського Союзу
30. Співвідношення наднаціонального та національного рівнів у податковому праві Європейського Союзу
31. Поняття та правові основи антимонопольної політики та права конкуренції ЄС
32. Правове регулювання конкуренції суб'єктів господарювання ЄС
33. Правила конкуренції застосовні до держав-членів ЄС
34. Режими антиконкурентних угод між суб'єктами підприємницької діяльності у праві ЄС
35. Правове регулювання картельної практики в ЄС
36. Правове регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, що посідають домінуюче становище на внутрішньому ринку ЄС
37. Правове регулювання концентрації суб'єктів підприємницької діяльності на внутрішньому ринку ЄС Міжнародно-правова співпраця України з ЄС у сфері регулювання відносин конкуренції
38. Формування спільної аграрної політики ЄС
39. Загальна характеристика аграрного права ЄС
40. Поняття «сільськогосподарська продукція» і «сільськогосподарський товаровиробник» у праві ЄС
41. Правові інструменти спільної аграрної політики
42. Правове регулювання експорту та імпорту сільськогосподарської продукції
43. Екологічні повноваження ЄС
44. Економічна політика ЄС
45. Монетарна політика ЄС
46. Правове регулювання єврозони
47. Правові основи транспортної політики ЄС
48. Правове регулювання залізничного транспорту в ЄС
49. Правове регулювання автомобільного транспорту в ЄС
50. Правове регулювання морського транспорту в ЄС
51. Правове регулювання внутрішнього водного транспорту в ЄС
52. Правове регулювання повітряного транспорту в ЄС
53. Правове регулювання змішаних перевезень в ЄС
54. Становлення та поняття простору свободи, безпеки та юстиції в рамках Європейського союзу
55. Правове регулювання простору свободи Європейського союзу

56. Правові засади простору безпеки Європейського союзу
57. Заснування та розвиток простору юстиції в рамках Європейського союзу
58. Міжнародно-правові основи зовнішнього виміру простору свободи, безпеки та юстиції
59. Політика Європейського союзу стосовно транскордонного співробітництва держав-членів
60. Шенгенське acquis Європейського союзу і транскордонне співробітництво держав-членів ЄС
61. Спільна візова політика Європейського союзу в межах Шенгенського простору
62. Співробітництво держав Шенгенського простору у сфері спільної імміграційної політики
63. Співробітництво судових і правоохоронних органів держав Шенгенського простору
64. Співробітництво України та держав Шенгенського простору
65. Виникнення та розвиток поліцейської системи та поліцейського права в країнах ЄС
66. Поліцейське право як галузь права ЄС
67. Джерела та зміст поліцейського права ЄС
68. Організація поліційної співпраці
69. Загальні положення кримінального права ЄС
70. Політика ЄС щодо окремих видів злочинів
71. Співробітництво у кримінальних справах
72. Судове співробітництво у кримінальних справах
73. Взаємна правова допомога
74. Еволюція екстрадиції в ЄС та європейський ордер на арешт
75. Загальні положення зовнішньої політики ЄС
76. Спільна торгівельна політика
77. Асоціювання заморських країн та територій
78. Міжнародні угоди ЄС
79. Відносини ЄС із міжнародними організаціями
80. Застереження про солідарність в ЄС

Зарахування результатів неформальної освіти

Зарахування результатів неформальної освіти здійснюється на основі Порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти - https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity

Індивідуальна траєкторія здобувача вищої освіти у процесі вивченні навчальної дисципліни також реалізується через участь у неформальній/інформальній освіті.

Додатково 3 бали здобувач може отримати за проходження онлайн-курсу на освітній
платформі Prometheus, зокрема наступного:
Захист прав людей з інвалідністю
https://prometheus.org.ua/course/course-v1:FFR+PRPD101+2020_T1

Рекомендована література

ОСНОВНА:

1. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу 2010С 8301URL: www.minjust.gov.uafile23491.PDF
2. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union Official Journal of the European Union. establishing the European Community Official Journal of the European Union. 2007, C 306. P. 1.
3. Нормативні акти та угоди Україна ЄС URL: http:ukraineeu.mfa.gov.ua.ua.ukraine.eu.relations
4. Грицяк І.А. Право та інституції Європейського Союзу. Навч. посібник. К.: К.І.С., 2004.
5. TOMÁŠEK, M., ŠMEJKAL, V. та ін. Коментар до Договору про функціонування ЄС, Договору про ЄС та Хартії основоположних прав ЄС. Прага: Wolters Kluwer ČR, 2024, 1780 с
6. Європейське право: Право Європейського Союзу: підручн. У трьох кн. за заг. ред. В.І. Муравйова. К.: Ін Юре, 2015. Кн. перша. Інституційне право Європейського Союзу В.І. Муравйов, О.М. Шпакович, О.М. Лисенко, О.В. Святун. К.: Ін Юре, 2015. 312с.; Кн. друга: Матеріальне право Європейського Союзу В.І. Муравйов, К.В. Смирнова, І.В. Влялько та ін. К.: Ін Юре, 2015. 456с.; Кн. третя: Право зовнішніх зносин Європейського Союзу В.І. Муравйов, М.М. Микієвич, І.Г. Білас та ін. К.: Ін Юре, 2015. 408с.
7. Європейське право: Право Європейського союзу: підручник за заг. ред. В. І. Муравйова. К.: Ін Юре, 2015. Кн. четверта: Матеріальне право Європейського союзу В. І. Муравйов (голова авт. кол.), С. Д. Білоцький, О. О. Гріненко, М. О. Медведєва [та ін.]. К.: Ін Юре, 2016. 400 с.
8. Право Європейського Союзу: підручн. За ред. Вишнякова. Одесса: Фенікс, 2013. 883с.
9. Право Європейського Союзу: підручник / за ред. Р. А. Петрова. Харків: Право, 2024. – 488 с.
10. Catherine Barnard, Steve Peers European Union Law. Oxford University Press, 2014p. 928p.
11. Craig P., Gráinne de Búrca EU Law: Text, Cases, and Materials UK Version (7th edn), Oxford University Press, 2020, 1440p.

Інформаційні ресурси

1. Довідник з євроінтеграції URL:http://eu-directory.ea-ua.info
2. Веб-портал Europa (Європа) URL: http://europa.eu.int
3. Представництво України при Європейському Союзі URL: http://ukraine-eu.mfa.gov.ua
4. Представництво Європейської Комісії в Україні URL: http://www.delukr.cec.eu.int
5. Інтернет-глосарій термінів ЄС URL: http://www.euabc.com
6. Віртуальна бібліотека з європейської інтеграції URL: http://www.eurolib.kiev.ua/ua/
7. Глосарій термінів Європейського Союзу URL: http://www.europa.dovidka.com.ua
8. Європейський простір URL: http://eu.prostir.ua
9. Представництво України при ЄС: URL:http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/
10. Державний департамент з питань адаптації законодавства Міністерства юстиції України: URL: http://www.sdla.gov.ua/
11. Українська Асоціація Європейських Студій: URL: http://www.europa.org.ua/
12. Європейський університетський інститут: URL:http://www.iue.it/
13. Інститут Т.М.С. Ассера: URL: http://www.asser.nl/
14. Центр міжнародного та європейського права Донецького національного університету: URL: http://www.donnu.edu.ua/faculties.asp
15. Кафедра порівняльного та європейського права Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Тараса Шевченка: http://www.iir.kiev.ua/ppep.html
16. Кафедра європейського права ЛНУ ім. Івана Франка: http://www.lnu.edu.ua/faculty/intrel/kep.htm
17. Кафедра права Європейського Союзу та порівняльного правознавства Одеської національної юридичної академії: http://onua.edu.ua/odessa/rus/ depart25_l.htm; www.eurolaw.org.ua.
18. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua
19. Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/

Політика академічної доброчесності

Освітня діяльність (викладача і студента) під час вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на принципах співробітництва та академічної доброчесності. Очікується, що роботи студентів будуть оригінальним дослідженням чи міркуванням й об'єктивно оцінені викладачем.

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/;

- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/;
- «Політикою використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/.

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.